

Kartanon väen syksy

Yläneen Vanhankartanon työväki muistelee

Kartanon väen syksy

Yläneen Vanhankartanon työväki muistelee

Koonneet: Arimo Helmisaari ja Sirkku Pihlman

Yhteistyössä:

Yläneen kotiseutuyhdistys

Turun yliopiston museologian oppiaine

Ooli

Kustantaja:

Priimus Media Oy / Ooli

Tekijät:

Arimo Helmisaari ja Sirkku Pihlman
Yläneen kotiseutuyhdistys
Turun yliopiston museologian oppiaine

Graafinen suunnittelu ja taitto:

Maija Mäki (s. Kärki)

Painopaikka:

Priimus Paino Oy, Loimaa 2008
ISBN 978-952-5278-79-8

Etukansi:

Kuva: Anselm Laakso
Yläneen kotiseutuyhdistyksen arkisto

Takakansi:

Kuva: Väinö Järvinen
Akseli Toivosen albumista

Sisäkansi:

Veera Ilmonen

Sisällys

Johdanto

Työväen asunnot

Riihimäki.....15

Vuolukan keittiönikkunassa	17
Vuolukan porstuassa	17
Leivintuvassa	20
Perunakellari ja muonaperunat	20
Asukkaat	20
Riihimäen rakennuksen aiempia vaiheita	24

Muut väenasunnot.....27

Renkitupa	27
Karjakon ja navettapiikojen asunto Tassula	27
Tallimiehen asunto	29
Mykkälän koulun rakennus	32
Mykkälänmäki	36
Pöllölä	38
Paju - Mäikkälä	39
Lepistö	40
Kapakka	41
Peltola	42

Mökkejä kartanon lähipiirissä.....44

Malmi	44
Mykkälä	44
Niemi	45

Vanhakantainen toimeentulo

Tyväki oli melkein moonaväkkii.....49

Kalaa kartanon koskesta, lihaa omasta possusta.....51

Väen elikoiden laidunnus ja rehustus.....53

30 vuotta ja vanhuudenturva.....	56
Järjestäytymisyrittäjä ja siirtolaisia.....	58
Palkka pankkiin.....	60

Kartanon työt ja niiden tekijät

Työn jakaminen ja rytmitys.....	61
Karjakon ja tassujen maailma.....	66
Navetassa	66
Karjako	67
Lehmien ruokintaa ja hoitamista	70
Maito	73
Laitumella	76
Sonnit	77
Nautakarjan viimeiset vaiheet	80
Peltotöitä ja heinäntekoa.....	81
Kuivuri	86
Akseli ja hevoset	87
Traktorit ja traktorimiehet	90
Tallityöt.....	93
Sikalatyöt.....	97
Päärakennuksessa ja puutarhassa.....	99
Sisätöitä	99
Puutarhatöitä	103
Sahat ja myllyt.....	104
Metsätyöt, polttopuut, kolinpoltto.....	109
Käsityöläisiä.....	118
Paja ja seppä	118
Hevoskalujen korjaajat	119
Kelloseppä	120

Tilapäistyöt.....	120
Mykkälän talon väki kartanon töissä	120
Kiireapua ja tuuraaaja	121
Lasten työt ja tienestit	123
Entä Kurala ja sen työväki?.....	129

Isäntäväen meiningit

Isäntäväki ja työväki kohtaavat.....	131
Isäntäväen kulkuvälineet.....	135
Isäntä ja koneet.....	136
Juhlat.....	137
Lasten vierailut.....	140
Pyhäkoulu ja ompeluseura.....	141

Perheet, ruokakunnat, yhteisöelämä

Perheitä kartanon palveluksessa.....	144
Äitejä, lapsia, sukulaisia, naapuriapua.....	147
Huvitukset, vapaa-aika.....	151
Kartanon lapset.....	157
Mykkälän koulu.....	164
Lauantaisauna.....	168
Häät, hautajaiset, ruumishuone.....	170

Persoonia.....	174
Justus Lamminen	174
Räty	175
Alhon Ale	175
Mykkälän Eedla	177
Mykkälän Liisa	179
Mäkilän Kustaa	180

Aistittu ja kuljettu elinympäristö

<i>Arimo Helmisaari: Mykkälän Liisan koulutie.....</i>	183
<i>Hajut, maut, äänet, kosketus: katkelmia.....</i>	190
<i>Ruoka.....</i>	192
<i>Lääkkeitä.....</i>	194
<i>Pelottavia asioita.....</i>	195

Ulkomaailma ja kartanon maailma

<i>Sanomalehti.....</i>	197
<i>Radio.....</i>	198
<i>Sahalle töihin.....</i>	198
<i>Tukinuitto.....</i>	203
<i>Kulkukauppa.....</i>	205
<i>Mykkälän vieraskoti.....</i>	208
<i>Hiipuva yhteisö.....</i>	209

Miten tarinat koottiin

<i>Kertojat.....</i>	212
<i>Haastattelut.....</i>	216
<i>Kirjan tekijöistä.....</i>	218